Chiara

De poort van mijn verbeelding
staat wijd open
Waar ben je?

Gedachten stromen in en uit
verstoren de stilte
Waar ben je?

Helder beeld verschijnt

Lammetjes in de wei
Schouwspel aan jouw voeten
Onbevangen schoonheid

Melodietje in de lucht
Klanken uit jouw ziel
Zorgeloze luister

Madeliefjes in het veld
Ketting om jouw hals
Onbezorgde schittering

Liefde overvalt me
Tijd bestaat niet meer

Jij bent in mijn bewustzijn
En de lente omringt ons

Betty Franke

Colofon

ISBN: 978 90 8954 652 4
1e druk 2014
© 2014, Betty Franke

Exemplaren zijn te bestellen via www.chiarasdroom.com,
de boekhandel of rechtstreeks bij de uitgeverij:
Uitgeverij Elikser
Ossekop 4
8911 LE Leeuwarden
www.elikser.nl

Vormgeving omslag: Betty Franke
Vormgeving binnenwerk: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Chiara's Droom

over verlangen, liefde en acceptatie

Betty Franke

Elikser
UITGEVERIJ

'Plaats je geest in de spiegel van de eeuwigheid,
plaats je ziel in de straling van het licht,
plaats je hart in het silhouet van de liefde
en word je bewust van jouw weerspiegeling van God.'

San Damiano, Assisi
1235-1257

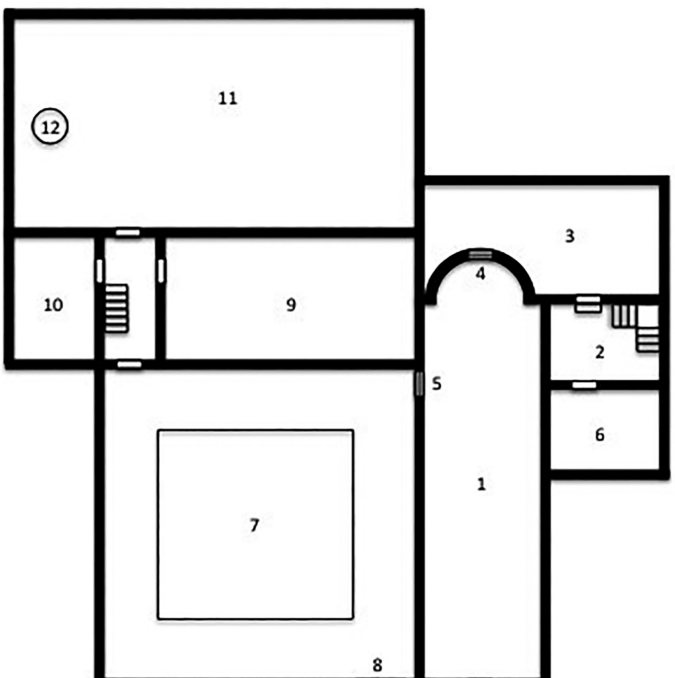

Begane grond

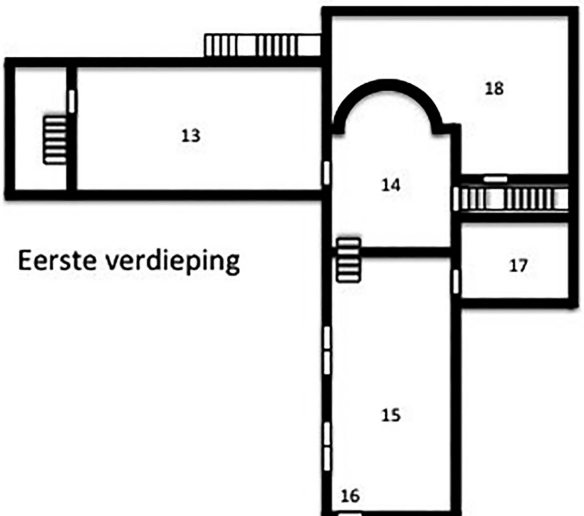

Eerste verdieping

1 Kapel
2 Begraafplaats
3 Koor
4 Communievenster
5 Spreekvenster
6 Opslagruimte
7 Kloostergang
8 Dubbele entreedeur
9 Refter
10 Keuken
11 Moestuin
12 Waterput
13 Ziekenzaal
14 Gebedsruimte Chiara
15 Slaapzaal
16 Hoge toegangsdeur
17 Cel Chiara
18 Tuintje Chiara

Inleiding

Clara van Assisi wordt geboren in 1194 als oudste dochter van de adellijke familie Favarone en krijgt de naam Chiara (spreek uit als Kiara). Zij is ongeveer 17 jaar oud wanneer Franciscus op de pleinen van Assisi staat te preken en vertelt over de rijkdom van een leven in armoede. Chiara wordt gegrepen door zijn boodschap en verlangt ernaar om net als hij te leven, als arme onder de armen. Met Palmpasen ontvlucht zij haar ouderlijk huis en brengt Franciscus haar onder in een klooster vlak buiten Assisi. Ondertussen werkt hij door aan het kleine klooster San Damiano, waar Chiara, haar zusje en een paar vriendinnen een paar maanden later de eerste bewoners zijn. Op deze plek verblijft Chiara de rest van haar leven en zal ze zich meer en meer verdiepen in de essentie van het leven. Als Abdis van het vrouwenklooster deelt Chiara deze manier van leven met een steeds groter wordende groep vrouwen in San Damiano, maar ook daarbuiten. Er worden in heel Europa nieuwe kloosters gesticht, maar ook bestaande kloosters besluiten om haar levenswijze te volgen.

Er zijn een aantal basisregels voor het leven in San Damiano. Er wordt geleefd in stilte. Er wordt niet gesproken wanneer dat niet noodzakelijk is. Men leeft samen zonder bezit te hebben en zonder inkomsten te genereren. De zusters zijn afhankelijk van hun eigen kleine moestuin en van het bedelen door broeders die naast het klooster in le-

men hutjes wonen. Deze broeders zijn belast met de verantwoordelijkheid voor de dagelijkse behoeften van de zusters. Daarnaast wordt er zeer regelmatig gevast. Er zijn dagen waarop er niet of heel weinig gegeten wordt. En ten slotte wordt er gebeden volgens de regels van het getijdengebed: achtmaal per etmaal, in het koor, door het reciteren van psalmen. Tussendoor wordt er gewerkt in de moestuin of houden de zusters zich bezig met spinnen, borduren en ander huishoudelijk werk.

Het boek speelt zich af in de laatste twintig jaar van het leven van Chiara (1233-1253). Een periode waarin zij veel terugkijkt op haar eigen leven en ook vooruitblikt naar het moment dat ze afscheid zal moeten nemen van haar zusters. Het is ook de tijd waarin zij correspondeert met Agnes van Bohemen, de dochter van de koning van Bohemen, die in Praag een eigen klooster heeft gesticht en net zo wil leven als Chiara. Van deze briefwisseling zijn vier brieven bewaard gebleven. Deze brieven geven ons een mooi beeld van de spiritualiteit van Chiara.

Chiara brengt veel tijd door met borduren. Ze houdt van patronen. Dat zien we onder andere terug in de manier waarop ze haar brieven aan Agnes van Praag heeft geschreven. De woorden zijn bewust gekozen en geplaatst, zodat er een patroon in de opbouw van de brieven is te ontdekken. Voor deze roman heb ik in navolging van Chiara een patroon gebruikt. Het boek volgt het labyrint van Chartres. Het staat symbool voor de levensweg die een mens aflegt. In dit geval volgen we de pelgrimage van Chiara. We dansen door haar leven en volgen het labyrint. Telkens wanneer we rechtsomkeert maken, zal Chiara te-

rugblikken op een periode in haar leven die op dat moment vragen oproept, verwarring brengt of juist inzicht geeft of een nieuwe betekenis krijgt. Zo worden we heen en weer gewiegd op de symfonie van heden en verleden, dwalen en inzicht, van twee stappen vooruit en één terug, totdat we uitkomen in het hart van het labyrint van Chartres. Op die plek in het boek mag ik zeven geheimen prijsgegeven: de zeven geheimen van de spiritualiteit van Chiara van Assisi.

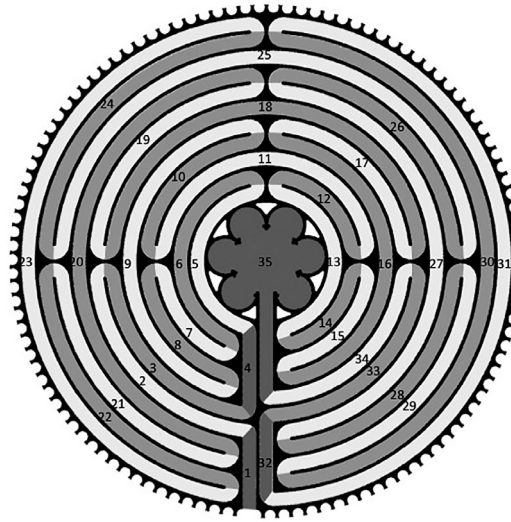

Het boek gaat over verlangen, liefde en acceptatie. Een proces dat zich dagelijks in onze levens afspeelt. Toen, in de middeleeuwen, en ook nu, in de nieuwe tijd. Het gaat over het grote verlangen om te weten: wie ben ik? Waarom ben ik? En wat is mijn taak in deze wereld?

Dit boek is een roman. Het probeert aan de hand van de levensgeschiedenis van Chiara van Assisi een antwoord te vinden op de grote levensvragen van deze tijd. Ik heb geprobeerd zoveel mogelijk de bronnen te volgen en wat ons aan kennis over haar leven is overgeleverd. Maar soms ben ik daar ook bewust van afgeweken, om het verhaal en de dieperliggende boodschap van Chiara's spiritualiteit op een eigentijdse manier te kunnen vertellen. Dit boek is geen levensgeschiedenis of biografie. Het is een interpretatie van het leven van een bijzondere vrouw met pijn uit het verleden en een droom voor de toekomst.

Velen van ons zijn opgegroeid met een bepaalde religie, of juist helemaal niet en zij zien geen verbinding tussen religie, spiritualiteit en de grote levensvragen. Met mijn boek probeer ik het proces van spiegelen, dat Chiara tot haar levenskunst heeft gemaakt, over te dragen. Waar Chiara als middeleeuws religieuze zichzelf spiegelde in de zoon van God, de arme gekruisigde, probeer ik ons leven te spiegelen aan dat van Chiara, zodat zij met haar spiritualiteit een lichtend voorbeeld kan zijn voor ons in deze tijd. Met dat proces worden religie, spiritualiteit en de grote levensvragen verbonden.

Vijftien jaar geleden reisde ik samen met mijn man door Italië en bezochten we het plaatsje Assisi. Op dat moment kenden we Francesco en Chiara niet. We waren beiden geraakt door hun verhaal en erg onder de indruk van de levens die zij geleid en de keuzen die zij gemaakt hebben. Die zomer besloten wij dat als we een dochter zouden krijgen, we haar de naam Chiara zouden geven.

Ik ben moeder geworden van twee lieve jongens, Danilo

en Fabian. In mijn persoonlijke zoektocht naar antwoorden op grote levensvragen en spirituele groei, voelde het heel natuurlijk om 'mijn dochter' als boek geboren te laten worden. Chiara's droom is daarmee ook mijn droom.

Proloog

* September 1850 *

Cristoforo haalt diep adem en geniet van de geur van vochtige aarde, dit is zijn thuis. Het kaarslicht flakkert onrustig en maakt dansende schaduwen op de muur. Voor hem loopt de bisschop. Zijn witte toga sleept over de treden van het smalle trapje en neemt oud vuil en stof mee. In het midden van de ruimte staat een grote stenen kist. Daarboven hangt de dekplaat aan vier touwen, klaar om opgetakeld te worden. Zijn mannen hebben alles tot in de puntjes voorbereid. De afgelopen week hebben ze zorgvuldig alle aarde onder het hoofdaltaar van de kerk verwijderd. Met planken en houten palen wordt het plafond van de crypte ondersteund. Maanden zijn ze bezig geweest met het zoeken naar haar graf. Er leek geen einde aan te komen. Op een bepaald moment dacht iedereen dat de kist niet meer gevonden zou worden. Maar Cristoforo zette door. Ze moest hier ergens liggen. Veel dieper dan iemand kon vermoeden, stuitten ze uiteindelijk op een stenen dekplaat. Nadat zij zes eeuwen verborgen was geweest, hadden ze haar eindelijk gevonden. Dertig jaar geleden was hij als leerling-archeoloog ook betrokken geweest bij de opgraving van Franciscus een paar meter hiervandaan, onder dezelfde kerk. Ook toen stonden de bisschoppen en prelaten vooraan bij het openen van de kist. Hij zal blij zijn als ze straks allemaal verdwenen zijn, zodat hij weer alleen met haar kan zijn.

Cristoforo geeft het sein dat de touwen gehesen kunnen worden. De katrollen komen krakend in beweging. Hoger en hoger wordt de dekplaat opgetakeld en het kaarslicht zoekt een weg naar binnen. In de kist wordt een skelet zichtbaar. *Hoe is het mogelijk na al die jaren?* denkt Cristoforo. Cristoforo buigt wat verder voorover om dieper in de kist te kunnen kijken. Haar schedel ligt een beetje vreemd opzij. Het lijkt wel alsof de kist te kort is geweest. Het hoofd ligt helemaal los van de beenderen van haar nek. In het midden, op de plek van haar borstkas, ligt een bloemenkrans. De bloemen zijn verdroogd, maar duidelijk herkenbaar met takjes, blaadjes en witte bloemetjes. Haar borst is ingevallen en hij kan maar weinig ribben ontdekken. Plotseling houdt hij zijn adem in. Er ligt iets vreemds naast het geraamte. Iets wat hij niet kan thuisbrengen. Dit is precies de reden waarom hij van zijn werk houdt. Het doet hem denken aan hoe hij als klein jongetje schatten zocht diep in de aarde. Hij besluit om er nu geen aandacht aan te geven en later op onderzoek uit te gaan, wanneer de aasgieren zijn vertrokken. Hij kijkt op en ziet de tevreden blik van de bisschop tegenover hem. Zijn mond staat iets open van verbazing en zijn ogen stralen. *Die ruikt de zoete geur van rijkdom,* denkt Cristoforo. Hij gebaart de mannen hem te volgen, het smalle trapje op naar boven.

Eenmaal boven begint iedereen vol enthousiasme door elkaar te praten. Hij krijgt met moeite de aandacht van de hele groep. 'U bent zojuist getuige geweest van een zeer bijzondere vondst', zegt Cristoforo met een trotse blik. 'Ik zal per direct een onderzoek starten naar de oorspronkelijkheid van de …' De bisschop onderbreekt hem en verklaart dat deze relikwieën per direct aan het grote publiek tentoongesteld moeten worden. In de ogen van de bisschop ziet hij

het verlangen naar de grote geldstroom van hordes toeristen die hun geluk zoeken. Cristoforo slaakt een diepe zucht. *Dat is vast niet wat deze arme vrouw zelf had gewild,* denkt hij en hij draagt twee in uniform gestoken en tot de tanden bewapende mannen op om de toegang tot de crypte gesloten te houden.

Die middag gaat Cristoforo alleen terug. Met zijn hand streelt hij de stenen kist. Voorzichtig knielt hij ernaast neer. 'Ben jij het echt, Chiara?', zegt hij zacht in zichzelf. 'Dank je wel, dat ik je mocht vinden. De rust is over. Vanaf nu zul je het middelpunt van de belangstelling zijn. De mensen houden van je, weet je?' Zijn ogen worden opnieuw getrokken naar het vreemde voorwerp dat vlak bij haar rechterarm ligt. Hij pakt het voorzichtig op. Het is wit en hard. *Het lijkt wel porselein,* denkt hij en met zijn zakdoek veegt hij het stof eraf. Twee oogjes staren hem nieuwsgierig aan. Het heeft een klein rond neusje en een brede mond met een lieve glimlach. Voorzichtig legt hij het terug, nieuwsgierig naar het verhaal achter dit kleine artefact.

1

* Februari 1253 *
59e levensjaar van Chiara

De randen van het kozijn omlijsten het landschap. Als Chiara zo op haar stromatras zit, met een paar kussens in haar rug, dan is het landschap mooi gevangen in het venster. Ze ziet een helderblauwe lucht met daaronder de zachte glooiingen van de heuvels in een schakering van lichte en donkere kleuren groen. Links wiegt de wind zachtjes twee takken vol met jong groen blad heen en weer. Het is in balans, de kleuren vormen een prachtig patroon. Ze sluit haar ogen en hoeft geen enkele moeite te doen om hetzelfde beeld te kunnen zien. Het staat in haar ziel gegrift. 's Morgens vroeg schijnt de zon naar binnen en brengt warmte. In de loop van de ochtend verdwijnt de zon en maakt plaats voor een landschap dat steeds meer schaduwen krijgt en waarvan de kleuren verschieten van heldergroen naar zacht bruin, totdat het aan het einde van de dag in grijs verloren gaat.

De laatste jaren heeft ze steeds meer tijd doorgebracht hier in haar cel. Haar lichaam heeft moeite met de trapjes en ongelijke vloeren in het klooster. Zelfs met ondersteuning van twee zusters komt ze nauwelijks naar beneden, laat staan weer terug omhoog. De muren van haar cel zijn van grof steen. Grote brokken die zorgvuldig op elkaar gestapeld zijn. De kleuren variëren van zandkleur, zachtroze naar

donkergrijs. Het zijn warme kleuren, maar wanneer ze haar hand over de stenen laat glijden, voelen ze koud aan. Dat verandert wel als het straks zomer wordt. Onder het raam staat een kleine tafel met daarop wat perkament en een veer met inkt. Zelf schrijven kan ze nauwelijks meer, maar Pacifica is haar rechterhand. De afgelopen jaren hebben ze hier samen heel wat uren besteed aan het opschrijven van een leefregel. Chiara sprak, Pacifica schreef. Pacifica las terug en Chiara boetseerde de tekst langzaam tot wat het uiteindelijk moest zijn. Wat een geduld heeft Pacifica gehad en zonder haar inzet waren ze nooit zo ver gekomen. Een halfjaar geleden was haar leefregel klaar en kreeg ze goedkeuring van de kardinaal. Nu is het wachten op goedkeuring van de paus zelf. Pas dan is ze gerust.

Rechts tegen de muur staat een kleine bank voor gasten. Vanmiddag verwacht ze belangrijk bezoek. Ze zou nu beter even kunnen gaan liggen en slapen, maar ze is te opgewonden. Vanmiddag zal ze de volgende stap zetten waarmee haar wens in vervulling zal gaan. Op een perkament dat naast haar stromat ligt, heeft ze het helemaal uitgetekend. Het is een kleurrijk patroon voor een roosvenster dat het donkere kerkje zal verlichten. Net zoals met haar leefregel is ze hier al jaren mee bezig geweest. Twee dingen die tegelijkertijd zijn ontstaan en gegroeid en die bovendien onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Waar haar leefregel in woorden uitdrukking geeft aan haar ideaal, zal dit venster dat in beeld doen. Een maand geleden vielen er ineens allerlei dingen samen. En nu zal ook dit deel van haar droom werkelijkheid worden. Ze kan zich nog steeds verwonderen over hoe de Voorzienigheid werkt.